

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Karl Olav Gjerstad
Nedre Stokkavei 80
4023 Stavanger

Stavanger 25.september 2019

Kommentar til NVE sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft

NVE sitt forslag til Nasjonal ramme for vindkraft ble fremlagt 1.april 2019. Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Olje og energidepartementet (OED) som igjen har føringer fra Energimeldingen (Meld.St.25 2015 – 2016)

INNLEDNING

Vannkraften har gjennom 100 år hatt en stor betydning for landets elektriske energiforsyning. Riktignok med store naturinngrep, men nødvendig for å utvikle et moderne samfunn. De siste årene har vi i tillegg hatt et kraftoverskudd på 10 - 15 TWh. Karakteristisk for vannkraften er også at den i hovedsak har et nasjonalt eierskap som tilbakefører store verdier til kommuner og stat.

1.januar 2012 ble det åpnet en grønn dør med navneskiltet: Elsertifikatloven. I samarbeid med Sverige ble det satt en målsetning om å bygge ut til sammen 28,4 TWh innen 2020. Døren ble formelt åpnet av Stortinget som for øvrig ble applaudert (og ikke minst direkte påvirket) bl.a. av miljøorganisasjoner som Naturvernforbundet, Natur og ungdom, WWF Norge, Greenpeace, Bellona og Zero. Selv om sertifikatene gjaldt fornybar energi generelt ble det fra alle hold gitt klare signaler om at utbygging av vindkraft var ønsket. Man kan i ettertid bare undre seg på om de ansvarlige aktører i det hele tatt hadde sett en vindturbin og da bare eventuelt gjennom taxivinduet på vei til badestrendene på solkysten.

Døren med den grønne fargen antar nå mer og mer fargen av blodrødt og nå når folk flest ser på de naturødeleggelsene som et vindindustriområde medfører har det reist seg et engasjement både blant «lek og lærd» mot disse industriområdene som savner sidestykke i nyere tid. Selv statsministeren har i intervju reist spørsmål om NVE sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft kanskje bør trekkes tilbake. Klassekampen har nylig presentert en oversikt som viser at av 101 norske kommuner som har områder velegnet for vindkraft på land sier 78 nei til utbygging, mens bare 5 sier ja. 18 har ikke svart eller vet ikke.

Motstanden skyldes ikke bare den åpenbare naturødeleggelse der også vindturbinene dominerer synsranden på lange avstander, men også den til dels aggressive og taktiske måten som utbyggere og såkalte tilretteleggere har gått frem på. I tillegg kommer at flesteparten av vindindustriområdene etter hvert har fått utenlandske eiere (eks. pensjonsfond og energiselskap) som har et stort behov for en trygg og forutsigbar plassering av kapital. For disse aktører er naturpåvirkningen åpenbart helt uten interesse. Et annet moment som også her må tillegges stor vekt er at prosessen med godkjenning skjer i henhold til Energiloven. Normalt behandles utbyggingssaker i henhold til Plan- og bygningsloven og dette sikrer et helt annet lokalt engasjement og åpenbart med mer inngående kjennskap til de ulike hensyn som må veies mot hverandre.

GENERELL KOMMENTAR TIL ETABLERING AV FORNYBAR ENERGI OG SPESIELT VINDTURBINER

- Det må ikke gis en eneste ny tillatelse til vindindustriområder i Norge i den kommende 5-årsperioden.
- I denne modningsperioden må det igangsettes en NOU som på en grundig måte belyser hvilket reelt behov Norge har for ny fornybar energi, på hvilke måter dette behovet kan dekkes og hvilke løsninger som gir best uttelling i forhold til energisparing.
- Det er et stort behov for å revurdere (modernisere) regelverket i forhold til skattlegging (grunnrenteskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft) der dagens regelverk er et effektivt hinder for oppgradering av eksisterende vannkraftverk sammenlignet med vindkraftetablering.
- Det etterlyses en samlet analyse av miljøregnskapet for vindindustriområder der hele livsløpet fra utvinning av essensielle metaller, transport til fabrikker, produksjon, transport til aktuelt utbyggingsområde, inngrep i terreng, montering etc. hensyntas.
- Etter at en konsesjon er gitt har vi sett flere eksempler på endringer i planene der spesielt vindturbinene er betydelig høyere enn omsøkt og uten at dette medfører ny søknadsplikt. Dette er sterkt kritikkverdigg.
- Så vidt vites er den samnasjonale (Norge og Sverige) målsetningen om å bygge ut 28,4 TWh innen 2020 for lengst oppnådd. Burde ikke dette tilsi en oppbremsing spesielt i forhold til nye vindindustriområder i Norge ?

KOMMENTAR TIL RAMMEPLANEN

NVE har tilsynelatende gjort en grundig jobb med rammeplanen, det skal de ha – men:

- Hele 27 av 100 gitte vindkraftkonsesjoner er gitt til anlegg i Rogaland. Dette fylket er i tillegg sterkt berørt av tidligere vannkraftutbygginger. Jeg finner det sterkt kritikkverdigg at NVE har pekt ut et nok et stort område i grenselandet mot Agderfylkene. Rogaland vedtok en fylkesdelplan allerede i 2007 der områder som ble merket rødt (meget stort konflikt potensial) allikevel nå ligger innenfor utpekt område av NVE. Det er for øvrig allerede gitt konsesjon til vindkraftverk i andre rødmerkede områder i Fylkesdelplanen. **Hvordan er dette mulig ?**
- I rapporten referer (Meld.St.25 2015-2016) NVE at opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk kan gi en effekt økning på ca 6 TWh. Nyere beregninger av forskere ved NTNU har ved gjennomgang av 20 vannkraftverk antydnet at det kan oppnås en økning på 22 – 25 TWh. Her er det åpenbart behov for en grundig gjennomgang av hva som er et korrekt anslag.
- Et generelt inntrykk synes å være at de drivende krefter bak NVE sin utpeking av nye områder er gode vindforhold og gode muligheter for nett-tilknytning. For en rekke av de utpekte områder er det gjengitt til dels meget kritiske innspill fra ulike miljø – og samfunnsinteresser, men allikevel pekes området ut ?

- Når det gjelder problemstillingen vedrørende støy fra vindparker har det tradisjonelt vært fokus mot den hørbare støyen definert ved en grenseverdi på 45 dBA. Erfaringene fra etablerte vindkraftverk i inn- og utland tilsier at den såkalte infralyd (frekvenser < 20 Hz) kan ha en langs større effekt enn den hørbare lyden både på dyr og mennesker. Dette bør være et fokuspunkt ved vurdering av evt. nye søknader. I tillegg er de modeller som ligger til grunn for beregning av støysoner utviklet basert på erfaringer med vindparker i relativt flatt terreng. Med det fjellterreng som Norge har er det vist at modellene stedvis kan gi alvorlige feilutslag.

Min siste kommentar:

NVE har nylig godkjent vindkraftverket på Haramsøya (Møre og Romsdal) kloss inntil et fredet fuglefjell, naturreservat, naturvernområde og fornminner – midt i et av de vakreste kulturlandskapene ut mot havet. ***Hvordan er dette mulig ?***

Jeg krysser fingrene for at OED med en sentral hånd på rattet, har saksbehandlere som ser verdien av uberørt natur (de få rester som er igjen). Erttertiden vil felle en hard dom over de naturødeleggelsene som vindindustriområdene representerer og som på toppen av det hele ikke gir synlige utslag på klodens store klimaregnskap.

Bekymret hilsen
Karl Olav Gjerstad